

در این مقاله می آموزیم:

✓ اصطلاحات رایج در بازار سرمایه (شماره ۳)

✓ دامنه نوسان، حجم مبنا، ارزش معاملات، حجم معاملات، قیمت پایانی، قیمت
آخرین معامله، نماد، توقف نماد، عرضه اولیه، کارمزد، شخصیت حقیقی و
حقوقی، سهام شناور آزاد، بازارگردان



دامنه نوسان

منظور از دامنه نوسان، حداکثر **افزایش** یا **کاهش**ی است که قیمت سهام شرکت، در یک روز می تواند داشته باشد. در حال حاضر، دامنه نوسان قیمت سهام در بورس تهران ۵ درصد است به این معنا که مثلا اگر قیمت سهم الف در بورس تهران، در ابتدای روز ۱۰۰ تومان باشد، قیمت این سهم در پایان ساعت معاملات حداکثر می تواند ۵ تومان افزایش و یا ۵ تومان کاهش داشته باشد

$$۱۰۰ \times ۵\% = ۵$$



دامنه نوسان با این هدف تعیین شده است که در مواقع بحرانی یا در مواردی که بازار، تحت تأثیر رفتارهای هیجانی برخی سهامداران، به ویژه سهامداران خرد قرار دارد، از بروز نوسانات شدید در قیمت سهام و در نتیجه، ضرر و زیان هنگفت سهامداران جلوگیری شود.

نوربینی ورفاهی آبادگران ایران (تاباد) - بازار دوم بورس			
2,426	2,500	بازه روز	فروش
2,426	2,680	قیمت مجاز	2,426
			دیروز
			2,553
			معامله
			127 2,426 (4.97%)
			اولین
			پایانی
			126 2,427 (4.94%)
			2,460
		تعداد سهام	398
		حجم مینا	3.726 M
		سهام شناور	9.046 B
		میانگین حجم ماه	582.48 B
		تعداد معاملات	
		حجم معاملات	
		ارزش معاملات	
		ارزش بازار	
		آخرین معامله	12:29:21
		وضعیت	مجاز
		EPS	157
		P/E	15.46
		گروه	P/E
			10.08

حجم مبنا

حجم مبنا، حداقل تعداد سهام یک شرکت است که باید در طول روز، معامله شود تا قیمت آن سهم، بتواند براساس سقف دامنه نوسان، افزایش یا کاهش یابد.

بنابراین، در صورتی که تعداد سهام معامله شده یک شرکت در طول روز، کمتر از حجم مبنا باشد، به همان نسبت درصد نوسان قیمت آن سهم نیز کاهش خواهد یافت. در حال حاضر، حجم مبنای شرکت های پذیرفته شده در بورس، با توجه به فاکتورهای چون تعداد کل سهام شرکت، میانگین حجم معاملات و ... است.

به عنوان مثال اگر تعداد کل سهام یک شرکت پذیرفته شده در بورس ۲۰ میلیون سهم و حجم مبنا با هم با محاسبه فرمول $0,08\%$ به دست بیاید، تنها در صورتی قیمت سهام این شرکت در طول یک روز می تواند ۵ درصد افزایش یا کاهش داشته باشد که حداقل ۱۶ هزار سهم شرکت الف در طول روز، مورد داد و ستد قرار گیرد.

$$16,000 = 200,000,000 \times 0,08\%$$

نکته: برای شرکت هایی که در **فرا بورس** هستند این حجم مبنا برابر **۱** می باشد؛ یعنی به ازای معامله **حتی یک سهم** قیمت سهام این شرکت در طول یک روز می تواند ۵ درصد افزایش یا کاهش داشته باشد.

ارزش معاملات

ارزش ریالی سهامی که در آن روز بین سهامداران جابه جا (خرید یا فروش) شده است، ارزش معاملات می گویند.

حجم معاملات

تعداد سهامی را که در آن روز بین سهامداران جابه‌جا (خرید یا فروش) شده است، حجم معاملات می‌گویند.

س. نفت و کار و پتروشیمی نامین (تابکو) - بازار دوم بورس			
فروش	معامله	خرید	
1,935	60 (3.01%) 1,935	1,930	
دیروز	پایانی	اولین	
1,995	42 (2.11%) 1,953	1,960	
	478	تعداد معاملات	
	3.589 M	حجم معاملات	
	6.947 B	ارزش معاملات	
	84,955.5 B	ارزش بازار	
	12:29:59	آخرین معامله	
	مجاز	وضعیت	

قیمت پایانی

قیمت پایانی سهام یک شرکت، در واقع **میانگین** قیمت‌هایی است که آن سهم در طول روز، براساس آن قیمت‌ها مورد داد و ستد قرار گرفته است.

البته سامانه معاملاتی بورس پس از محاسبه میانگین قیمت سهم در طول روز، بصورت خودکار بررسی می‌کند که آیا میزان معاملات سهم نیز به اندازه حجم مبنا بوده است یا خیر؟ طبیعتاً اگر حجم معاملات سهم حداقل به اندازه حجم مبنا بوده باشد، میانگین محاسبه شده، به عنوان قیمت پایانی سهم در سامانه معاملات ثبت خواهد شد.

قیمت آخرین معامله

به قیمت آخرین معامله‌ای که تا قبل از ساعت پایان بازار (۱۲:۳۰) انجام شود قیمت آخرین معامله گویند

بران خودرو (خودرو) - بازار اول (نابلوی فرعی) بورس			
خرید	معامله	قیمت آخرین معامله	فروش
3,037	1 3,037 (0.03%)	3,038	3,038
اولین	پایانی	قیمت پایانی	دیروز
3,050	1 3,039 (0.03%)	3,038	3,038
تعداد معاملات	1,048	ساعت انجام آخرین معامله	12:29:59
حجم معاملات	6.456 M	وضعیت	مجاز
ارزش معاملات	19.616 B		
ارزش بازار	46,496.7 B		

نماد

به دلیل طولانی بودن اسم شرکت‌ها و سهولت برای شناسایی و دسته‌بندی آن‌ها برای هر کدام از شرکت‌ها نمادی تعریف شده است.

نماد یک شرکت عبارت است از **حرف اول** که **نشان دهنده صنعتی** است که آن شرکت در آن قرار دارد و **خلاصه‌ای از نام شرکت** در ادامه.

به عنوان مثال اکثر شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران که در **گروه بانک‌ها، موسسات اعتباری واسطه‌های مالی، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و سایر نهادهای پولی** فعالیت می‌کنند نمادشان با "و" شروع می‌شود:

مانند: **وسینا** (بانک سینا)، **ونوین** (بانک اقتصاد نوین)، **وساپا** (سرمایه گذاری سایپا)، **ولملت** (شرکت لیزینگ ملت)

نام شرکت	نماد
بانک سینا	وسینا
بانک اقتصاد نوین	ونوین
سرمایه گذاری سایپا	وساپا
لیزینگ ملت	ولملت

- **گروه شرکت های غذایی**: حرف اختصاری این گروه "غ" باشد مانند: **غالبو** (لبنیات کالبر)، **غبهوش** ()، **غگلستا** (شیر پاستوریزه پگاه گلستان) و ...

- **گروه شرکت های خودرویی**: حرف اختصاری این گروه "خ" است. مانند: **خزامیا** (زامیاد)، **خودرو** (ایران خودرو)، **خساپا** (سایپا) و ...

- **گروه شرکت های سیمانی**: حرف اختصاری این گروه "س" است. مانند: **سفارس** (سیمان دورود)، **سکرد** (سیمان کردستان)، **ستران** (سیمان تهران) و ...
و سایر گروه های دیگر نیز مشابه این چند گروه می باشند.

البته استثنائاتی نیز وجود دارد:

مثلا حرف "ح" اول حرف **گروه حمل و نقل** می باشد اما بانک حکمت نمادش "حکمت" می باشد؛ یا دو شرکت سرمایه گذاری گروه صنعتی سدید (**وسدید**) و سرمایه گذاری توکا فولاد (**وتوکا**) جز گروه فلزات اساسی به حساب می آیند ولی با حرف "و" شروع می شوند در حالی که نمادهای گروه فلزات اساسی با حرف "ف" شروع می شود.

نماد	نام شرکت
حپترو	حمل و نقل پتروشیمی
دلقما	داروسازی لقمان
قصفها	قند اصفهان
شبریز	پالایشگاه نفت تبریز
پتروشیمی	پتروشیمی

توقف نماد

گاهی اوقات، معاملات سهام برخی شرکت ها در بورس بصورت موقتی، متوقف می شود.

عمدتا بورس زمانی نماد یک شرکت را متوقف می کند که رویدادی حائز اهمیت

درخصوص آن شرکت اتفاق افتاده باشد، به نحوی که این رویداد بتواند موجب

افزایش یا **کاهش** بیش از اندازه قیمت سهام شرکت شود.

به عنوان مثال، قبل از برگزاری **مجمع سالیانه شرکت**، زیرا در مجمع سالیانه، سود

سهامداران مشخص خواهد شد می تواند بر قیمت سهم بعد از مجمع، تأثیر زیادی داشته باشد.

بام های ناظر بازار

بایان پذیره نویسی واحدهای صندوق سرمایه گذاری کیان	95/9/3 12:41
توقف نمادهای معاملاتی دیرانج، بموتو، خوسار	95/9/3 10:31
اطلاعیه درخصوص حق تقدم های استفاده نشده کساوهج، ثفارسج	95/9/3 09:02
توقف نماد معاملاتی سمازن	95/9/3 08:36
توقف نماد معاملاتی کگلج	95/9/2 10:21
اطلاعیه درخصوص حق تقدم های استفاده نشده کساوهج، ثفارسج	95/9/2 09:01
توقف نماد معاملاتی وباسار	95/9/2 09:00
توقف نماد معاملاتی دتماد	95/9/2 08:55

عرضه اولیه

عرضه اولیه وقتی سهام یک شرکتی برای اولین بار در بورس می آید که اصطلاحاً به آن عرضه اولیه می گوییم.

در چند سال گذشته می توان گفت بالای ۹۵٪ عرضه های اولیه دارای سود بوده اند تعداد زیادی از شرکت هایی که عرضه اولیه شده اند با رشدهایی **بالاتر از ۲۰٪** در مدتی بسیار کم (**یک هفته تا یک ماه**) مواجه می شوند. اما چگونه یک شرکت در مدت بسیار کم سود زیادی می دهند؟ کارشناسان سازمان بورس پس از برآورد قیمت هر سهم شرکت، مقداری پایین تر از قیمت برآورد شده به بازار عرضه می کنند. به عنوان مثال اگر کارشناسان قیمت هر سهم را ۱۵۰ تومان برآورد کنند آن شرکت را با قیمت ۱۰۰ تومان به بازار عرضه می کنند. با توجه به این موضوع تقاضای زیادی برای خرید سهام یک شرکت عرضه اولیه صورت می گیرد خود شرکت ها هم برای اینکه از عرضه های اولیه استقبال بشود آنها هم حاضرند قیمت سهام خود را یک مقداری پایین تر از ارزش واقعی خودشان بدهند و به فروش برسانند.



نکته مهم:

چون تقاضای بسیار بالایی برای خرید عرضه اولیه وجود دارد و سود بسیار زیادی در مدت کم نصیب سهامداران می‌شود؛ سازمان بورس به هر کد آنلاین تعداد محدودی سهام عرضه اولیه تخصیص می‌دهد (مثلاً حداکثر ۵۰۰ سهم) در این چند سال گذشته کمترین و بیشترین مبلغی که برای خرید عرضه اولیه به هر کد آنلاین تخصیص داده شد به ترتیب **۱۰۰ هزار تومان** و **۶ میلیون تومان** بوده است.

غالباً مبلغ لازم برای عرضه اولیه **زیر یک میلیون تومان** است

کارگزاری

کارگزاری‌ها، بنگاه‌های معاملاتی هستند که خرید و فروش سهام توسط آنان صورت می‌گیرد. کارگزاری‌ها واسطه بین خریدار و فروشنده می‌باشند و به نمایندگی از خریداران یا فروشندگان

سهام، معامله انجام می دهند به ازای این خدمت درصدی بسیار کم به عنوان کارمزد دریافت می کنند.



کارمزد

هزینه کارمزد خرید سهام ۰,۵٪ و هزینه کارمزد فروش ۱,۰۵٪ می باشد که از حساب سرمایه گذار کسر و به حساب کارگزار انتقال می یابد. البته از این ۱,۰۵٪، ۰,۵٪ مالیات و الباقی کارمزد کارگزاری است

به عنوان مثال اگر بخواهیم به اندازه ۱۰ میلیون تومان سهام شرکت پارس خزر را بخریم ۵۰ هزار تومان ($10,000,000 \times 0,5\% = 50,000$) از پولمان کسر و به حساب کارگزاری واریز می شود و با بقیه پول اقدام به تعداد لازم سهام خریداری می شود.

البته کارمزد خرید و فروش **اوراق مشارکت و اوراق اجاره** با سهام متفاوت است که در جدول زیر آورده شده است:

کارمزد	مبلغ خرید/فروش	مجموع کارمزد	مالیات	کارمزد کارگزاری	
۴۹۰۰ تومان	۱ میلیون تومان	۰٫۴۹ درصد	۰	۰٫۴۹ درصد	خرید سهام
۱۰۵۰۰ تومان	۱ میلیون تومان	۱٫۰۵ درصد	۰٫۵ درصد	۰٫۵۳ درصد	فروش سهام
۷۰۰ تومان	۱ میلیون تومان	۰٫۰۷ درصد	۰	۰٫۰۷ درصد	خرید اوراق مشارکت و اوراق اجاره
۷۰۰ تومان	۱ میلیون تومان	۰٫۰۷ درصد	۰	۰٫۰۷ درصد	فروش اوراق مشارکت و اوراق اجاره
۴۹۰۰ تومان	۱ میلیون تومان	۰٫۴۹ درصد	۰	۰٫۴۹ درصد	

شخصیت حقوقی و حقیقی

به هر فردی که در بورس اقدام به خرید سهام می کند یک شخص حقیقی اطلاق می شود؛ اما بعضی شرکت ها وجود دارند که با جمع آوری پول سایر افراد حقیقی (شرکت های سبدگردانی، صندوق های سرمایه گذاری، شرکت های سرمایه گذاری و...) به خریدن سهام اقدام می کنند. به این شرکت ها حقوقی می گویند

گره معاملاتی

اگر کلیه معاملات یک نماد معاملاتی در ۵ روز متوالی صف خرید یا صف فروش باشد، مشمول رفع گره می شود. برای نمادهای مشمول گره معاملاتی می شوند، با دامنه نوسان ۲ برابر دامنه نوسان روزانه (۱۰+ و ۱۰-) عادی آن نماد انجام می شود.

سهام شناور آزاد

منظور از سهام شناور آزاد مقدار سهمی است که در اختیار افراد حقوقی یا سهامداران عمده شرکت می باشد.

سهام شناور یک سهم ممکن است در زمانی خاص، کاهش یا افزایش یابد.

این امر با فروش یا خرید سهام شرکت توسط یک شرکت حقوقی یا یک سهامدار عمده اتفاق میافتد.

ملی صنایع مس ایران (فصلی) - بازار اول (نابلوی اصلی) بورس					
2,010	2,050	باره روز	فروش	معامله	خرید
1,949	2,153	قیمت مجاز	2,020	40 (1.95%)	2,011
1,952	2,103	باره هفته	دیروز	بایستی	اولین
1,101	2,125	باره سال	2,051	22 (1.07%)	2,042
50 B	تعداد سهام	599	تعداد معاملات		
4.993 M	حجم مینا	4.889 M	حجم معاملات		
24%	سهام شناور	9.92 B	ارزش معاملات		
23.136 M	میانگین حجم ماه	101,450 B	ارزش بازار		
اطلاعات EPS و P/E برگرفته از گزارش سالانه، سایت www.mis.ir لطفاً به‌دقت این اطلاعات را بخوانید.	171	EPS	12:29:58	آخرین معامله	
12.76	گروه P/E	11.87	مجاز	وضعیت	
13.10	P/E	11.85	بازار	وضعیت	
	EPS	11.1	13:30:20	وضعیت	

به عنوان مثال در صفحه نماد شرکت ملی صنایع مس ایران سهام شناور آن ۲۴ ذکر شده است.

تعداد کل سهام این شرکت نیز ۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ (۵۰ هزار میلیارد) سهم است. سهام شناور این شرکت ۱۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ (۱۲ هزار میلیارد) می باشد.

$$12,000,000,000 = 50,000,000,000 \times 24\%$$

بازارگردان

بازارگردان، کارگزار یا معامله گری است که با اخذ مجوز لازم و با تعهد به افزایش نقدشوندگی و تنظیم عرضه و تقاضای اوراق بهادار معین و تحدید (محدود کردن) دامنه نوسان قیمت آن، به داد و ستد آن اوراق می پردازد.

چه شرکت‌هایی در بورس هستند؟

هم اکنون در بازار بورس سهام حدود ۵۰۰ شرکت مختلف تولیدی - خدماتی داد و ستد می شود که در زمینه های مختلف فعالیت می کنند:

شرکت های سرمایه گذاری، بانک ها، شرکت های پالایشگاهی و پتروشیمی، شرکت های خودرویی، شرکت های غذایی، شرکت های قند و شکر، شرکت های سیمانی و ...

نمادهای برسیده									
نماد	قیمت پایانی	آخرین معامله	کمترین	بیشترین	تعداد	حجم	ارزش		
خودرو - ایران خودرو	3,039	3,037	3,028	3,078	0	0	0		
خرامیا - زامیاد	1,014	1,013	1,011	1,034	3,146	54,265 M	55,031 B		
آب - آسان پرداخت پرشین	15,604	15,660	15,503	15,887	632	938,336	14,641 B		
وسایا - سرمایه گذاری سایا	1,138	1,130	1,125	1,144	1,075	27,398 M	31,187 B		
فملی - ملی صنایع مس ایران	2,029	2,011	2,010	2,050	0	0	0		
تایکو - س. نفت و گاز و پتروشیمی تأمین	1,953	1,935	1,925	1,960	0	0	0		
فلوله - فوله و ماشین سازی ایران	3,659	3,700	3,600	3,740	433	2,323 M	8,501 B		

نمادهای برسیده									
نماد	قیمت پایانی	آخرین معامله	کمترین	بیشترین	تعداد	حجم	ارزش		
توب - سهامی توب آهن اصفهان	2,811	2,800	2,778	2,849	1,112	8,709 M	24,482 B		
ارفع - شرکت آهن و فولاد ارفع	3,051	3,050	3,010	3,111	478	1,697 M	5,176 B		
شاون - پالایش نفت لاوان	13,076	12,996	12,983	13,396	453	855,424	11,186 B		
حسینا - توسعه خدمات دریایی و بندری سینا	7,893	7,845	7,770	7,998	374	489,258	3,862 B		
زگلدشت - کشت و دام گلدشت نمونه اصفهان	4,283	4,283	4,111	4,390	401	979,135	4,193 B		
ایردار - آتیه داده بردار	11,593	11,599	11,455	11,930	395	717,032	8,312 B		
سمگا - گروه سرمایه گذاری میراث فرهنگی	3,129	3,100	3,100	3,170	363	5,660 M	17,713 B		

سپهر - بانک سپهر	3,158	3,100	3,100	3,158	383	2,986 M	11,173 B		
پارس - بانک پارسی	11,283	11,288	11,422	11,830	382	111,035	8,315 B		
کوهسار - بانک کوهسار	4,583	4,583	4,711	4,780	407	858,734	4,183 B		
پارسا - بانک پارسی	3,883	3,842	3,781	3,888	324	488,538	3,883 B		
پارسا - بانک پارسی	3,883	3,883	3,883	3,883	324	488,538	3,883 B		

نگارنده: محسن تقی نژاد

